

Slöjdundervisning utomhus – opplevelser bland studerande i småbarnspedagogik

Stefan Myrskog

Åbo Akademi Vasa, Finland

Korrespondanse: Stefan Myrskog, e-post: smyrskog@abo.fi

Sammendrag

Studiens syfte är att utforska hur studerande i småbarnspedagogik upplever pedagogisk slöjdverksamhet utomhus. Studien genomfördes hösten 2020 som en kvalitativ enkätstudie vid en svenskspråkig lärarutbildning i Finland. Studien fokuserar på att undersöka (1) hur studerande i småbarnspedagogik upplever slöjdverksamhet utomhus och (2) hur studerande i småbarnspedagogik upplever slöjdverksamhet utomhus i relation till deras framtida yrke. 32 studerande i småbarnspedagogik besvarade halvstrukturerade enkätfrågor och kvalitativ innehållsanalys användes som dataanalysmetod. För det första visade resultaten att studerande upplever slöjdundervisning utomhus som någonting positivt och lärorikt fastän det också fanns de som hade negativa upplevelser. För det andra visade resultaten att deltagarna var relativt ovana vid slöjdverksamhet utomhus och många hade svårt att koppla verksamheten till sitt blivande yrke. Resultaten indikerar att slöjdundervisning utomhus har många fördelar och möjligheter som borde beaktas i utbildningen av blivande småbarnspedagoger och i daghemsverksamhet.

Nøkkelord: småbarnspedagogik; studerande i småbarnspedagogik; utomhuspedagogik; hållbar utveckling; slöjdundervisning

Abstract

Outdoor sloyd teaching – experiences among early childhood education students

This study aims to explore how students in early childhood education experience pedagogical sloyd activities outdoors. The study was conducted in autumn 2020 as a qualitative survey study at a Swedish language teacher education in Finland. The study focuses on investigating (1) how students in early childhood education experience sloyd activities outdoors and (2) how students in early childhood education experience sloyd activities outdoors in relation to their future profession. 32 early childhood education students answered semi-structured questionnaire questions and qualitative content analysis was used as a data analysis method. The results showed that students experience outdoor sloyd teaching as something positive and instructive, even though there were also those who had negative experiences. Secondly, the results showed that participants were relatively unfamiliar with outdoor sloyd activities and many had difficulty linking this activity to their future profession. The results indicate that outdoor sloyd teaching has many advantages and opportunities that should be taken into account in the education of future early childhood educators and in daycare activities.

Keywords: *Early childhood education; early childhood education students; outdoor education; sustainable development; sloyd teaching*

Ansvarlig fagredaktør: Ellen Beate Hansen Sandseter

Introduktion

Tidigare studier visar att kontakten med naturen är väldigt viktig för människans välmående och utveckling. Det har konstaterats att människor tillbringar för mycket tid inomhus och att interaktion med naturen olyckligtvis har minskat i modern tid (t.ex. Clements, 2004; Hansen & Sandberg, 2020; Kellert, 2005). Berg (2015) anser att det är viktigt att barnen i tidig ålder uppmuntras till utomhusvistelse och friluftsliv i naturen för en framtida naturranknytning. Yngre barn är mer öppna för utomhuspedagogik och att de i allmänhet har en positiv attityd till uteverksamhet i naturen. Forskningen tyder på att det finns många positiva sidor med uteverksamhet i naturen för yngre barn (t.ex. Cooper, 2015; Ernst & Tornabene, 2012; Samuelsson & Kaga, 2008). Det finns också fördelar med pedagogisk slöjdverksamhet som samstämmer med uteverksamhet i naturen (Ahlskog-Björkman, 2007; Nordström, 2017; Porko-Hudd et al., 2015). Eftersom slöjdverksamhet kan bedrivas utomhus eller inomhus både som fri verksamhet och i lärarledda situationer finns det goda möjligheter att kombinera metoder för utomhuspedagogik och slöjdverksamhet för yngre barn. Tidigare forskning som berör pedagogisk slöjdverksamhet utomhus är mycket begränsad och framför allt utgående från en studerande synvinkel i småbarnspedagogik. Därför ligger intresset i att undersöka hur studerande i småbarnspedagogik upplever slöjdverksamhet utomhus och i relation till sitt kommande yrke. Syftet är till exempel att undersöka vilka positiva sidor och utmaningar studerande upplever med slöjdverksamhet utomhus. Det finns forskning som tangerar detta område, men som inte direkt motsvarar avsikten med denna studie. Exempelvis Sandven (2001, 2019) har forskat om slöjdstuderandes upplevelser av att bygga projekt utomhus. Vidare har Carlsen (2015), Fredriksen (2011), och Yliveronen och Seitamaa-Hakkarainen (2016) forskat om små barns upplevelser och lärande av slöjdverksamhet i daghemsmiljöer. Förmodligen antas småbarnspedagoger och slöjd pedagoger ha mest nytta av kunskapsbidraget från denna studie. Studiens kontext utgörs av slöjdundervisning i Finland på universitetsnivå inom ramen för småbarnspedagogik (early childhood education).

Bakgrund

Verksamheten att slöjda är ett fenomen i samhället som utövas av olika orsaker. Slöjdverksamhet kan utföras som en hobby, utgöra ett yrke eller förekomma i olika

utbildningssammanhang (Hartman, 2014; Porko-Hudd et al., 2015). Det kan vara roligande och terapeutiskt att slöjda eller tillfredsställande på annat sätt (Ahlskog-Björkman, 2007). Slöjd kan också förbättra en elevs självkänsla och självförtroende när han eller hon får skapa någonting utifrån sin egen kunskap och kreativitet (Lindfors, 1996; Porko-Hudd, et al., 2015). Hartvik (2013) hävdar att slöjdverksamhet kan bedrivas för att tillverka artefakter som är nödvändiga i vardagen, men slöjd kan även bidra med ett utvecklat tänkande som exempelvis hjälper människan att göra medvetna val i utbudet av olika artefakter. I Norden finns slöjd både som en fri verksamhet ute i samhället och som en aktivitet som existerar i utbildningssammanhang (Johansson & Lindfors, 2008; Nygren-Landgårds, 2003). Överlag betraktas slöjd på liknande sätt i de nordiska länderna eftersom de har en samhällsstruktur och kulturell bakgrund som påminner om varandra (jfr Nordiska ministerrådet, 2009). Då slöjd återfinns i utbildningskontexter används begrepp som pedagogisk slöjd eller edukativ slöjd (Lindfors, 1991).

När slöjd genomförs i utbildningssammanhang är det allmänna målet att hjälpa eleverna att utveckla färdigheter och kunskaper som de behöver i livet (Peltonen, 2007), samt enligt Virta et al. (2013) att fostra barnen till hela personligheter. Vidare anser Metsärinne och Kallio (2011) i en tidigare studie att slöjdens uppgift i första hand är att förbättra barnens fantasi och i andra hand att utveckla de manuella färdigheterna. Myrskog och Högväg (2020) menar däremot att det är speciellt viktigt att utveckla de manuella färdigheterna i slöjdundervisningen som traditionellt värdesätter handens arbete.

Inom daghemsverksamheten i Finland planeras och genomförs den pedagogiska verksamheten utgående från lärområden som är indelade i fem helheter. Slöjden ingår som en del i dessa helheter. Bland annat betonas att barnen ska få träna sin förmåga att planera och lösa problem på ett kreativt sätt och fördjupa sin kunskap om konstruktioner, material och tekniker i slöjd, till exempel genom att modellera, bygga, sy och snickra. Avsikten är också att ordna en mångsidig pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och kulturtradition samt ge barnet möjligheter till positiva upplevelser av lärande. (Utbildningsstyrelsen, 2014.) Vidare ska barnen uppmuntras att använda sin uppfinningsrikedom, uttrycksförmåga, fantasi och kreativitet även i naturen, på gården, i lekparken och i den övriga byggda miljön. I jämförelse med andra nordiska länder finns det gemensamma likheter i läroplanernas innehåll för småbarnsfostran som betonar uteundervisning (Vallberg Roth, 2013). Betydelsen av lek framträder frekvent i de nordiska läroplanerna och att barnens lärande sker genom lek (Sandseter & Lysklett, 2018). Bennett (2010) har formulerat en översikt över utmärkande drag i nordiska och icke-nordiska samt västerländska läroplans- och bedömningstraditioner. En intressant aspekt är att verksamheten i icke-nordiska länder sker i första hand inomhus, medan inomhus- och utomhusundervisningen i nordiska kontexter har samma pedagogiska värde.

Eftersom denna studie genomförs utomhus i en slöjdpedagogisk miljö bör begreppet utomhuspedagogik definieras i sin korthet. Enligt Potter och Dymont (2016) definieras

begreppet olika beroende på om fokus ligger på resultatet, platsen, processen eller ändamålet. De menar att begreppet är ifrågasatt och att det är svårt att hitta en allmän definition för utomhuspedagogik. Palmberg (2003) anser att utomhuspedagogik har ett brett undervisningsområde och kortfattat kan definieras som att undervisa utomhus i utbildningssammanhang. Vidare framhåller Palmberg (2003) att utomhuspedagogik även kallas för uteskolverksamhet och uteundervisning samt att utomhuspedagogik är en fördjupning av miljöpedagogik. Szczepanski (2007, 2013) och Jordet (2007) beskriver utomhuspedagogik som en verksamhet där en pedagog utnyttjar erfarenhets- och platsbaserade upplevelser utomhus samt använder omgivningen som en läroarena och kunskapskälla. I en annan intervjustudie (Bernhardsson & Ejdervik, 2012) betonas att det är viktigt att det ska finnas en tanke och en planering med att bedriva utomhuspedagogik. Sjöstrand Öhrfelt (2015) har gjort en diskursanalys om utomhuspedagogik och utförskola i relation till yngre barn. Några utmärkande resultat från denna studie är att utomhuspedagogikens roll har ändrats från att främja barnets fantasi och kreativitet i leken till att mer stimulera barnets lärande. Ett annat viktigt konstaterande är att barn förefaller kunna lämna sina sociala förutsättningar därhän när de kommer ut i naturen.

Forskningen anser att småbarnspedagogik i kombination med utomhusundervisning har stor potential att fostra till värderingar, attityder, färdigheter och beteenden som stöder principen om hållbar utveckling (Samuelsson & Kaga, 2008). Hållbar utveckling är ett globalt begrepp som är mycket aktuellt inom pedagogisk forskning (Bursjö, 2014; Hofverberg, 2019) och som även betonas i pedagogisk verksamhet för yngre barn (Utbildningsstyrelsen, 2014). Alla som idag arbetar med utbildning och undervisning ska nämligen sträva mot hållbar utveckling och styra sin undervisning och lärande mot detta mål (Agenda 2030, 2015). Hedefalk (2014) har forskat om barns förutsättningar att utveckla handlingskompetens för hållbar utveckling. Resultaten visar bland annat att lärare påverkar barns meningsskapande och att det finns skillnader gällande i vilka aktiviteter som barn utvecklar handlingskompetens för hållbar utveckling. I relation till slöjdundervisning och lärande i slöjd har Koch och Ahlskog-Björkman (2019) gjort en studie om hur hållbar utveckling kan relateras till slöjd som ämnesområde och hur hållbar utveckling kan implementeras i lärandet om slöjd. De konstaterar att alla fyra dimensioner – den ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella – behöver beaktas i undervisningen om hållbar utveckling i slöjd.

Tidigare studier visar att det finns positiva fördelar med uteverksamhet i naturen för barn i ung ålder. Till exempel Cooper (2015) framhåller att uteverksamheten förbättrar barnens självreglering, motoriska utveckling, ämnesomsättning, kognitiva utveckling, koncentrations-förmåga och förståelse för naturliga processer. Många studier visar att barns utevistelse i naturen är väldigt viktig för deras hälsa och välmående (jfr Boldemann, 2013; Ernst & Tornabene, 2012; Sjöstrand Öhrfelt, 2015). Cooper (2015) samt De Rijke och Bailey (2014) lyfter fram att utomhuspedagogiska metoder utvecklar elevernas känsla för natur och samhälle samt att de får en positiv attityd till naturen. I en studie av Clements

(2004) framkommer det att en aktiv uteverksamhet minskar barns vardagsstress samt har positiv inverkan på deras sociala och kreativa färdigheter. Jordet (2007) framhåller att utomhuspedagogiken ger möjlighet till problemlösning, utforskande, experimenterande, kreativitet och lekbaserade aktiviteter när undervisningen bedrivs utomhus. Därtill stimuleras kroppens sinnen på ett annat sätt än vid stillasittande undervisning inomhus. Dessutom anser han att utomhuspedagogik ger eleverna mer utrymme för en kombination av teoretisk, praktisk och estetisk inläring.

Forskningen visar också att det finns utmaningar och problem med utomhusundervisning. Hansen och Sandberg (2020) framhåller faktorer såsom brist på tid och resurser samt oviljan bland lärare att undervisa utomhus, även i skolämnen som biologi och gymnastik, där utomhusundervisning traditionellt har förekommit. Soga och Gaston (2016) anser att den ökade urbaniseringen och problemet med minskade grönområden är faktorer som har påverkat negativt på utomhusundervisningen. Även ökade möjligheter till digital underhållning, kommunikation och information samt överutbud av fritidsaktiviteter har bidragit till minskad kontakt med naturen. Föräldrars och lärares tilltagande bekymmer för barns säkerhet vid uteverksamhet är också en utmaning. Enligt Soga och Gaston (2016) är trenden bekymmersam, eftersom barns minskande möjligheter att lära sig om och uppleva naturen direkt blir en bidragande faktor till sämre förståelse av fenomen i naturen och vilka fördelar naturupplevelser har. Vidare framhåller McClintic och Petty (2015) att det finns utmaningar med olika väderförhållanden. Oftast tycker barn om att vara ute i alla väder medan vuxna är mer motsträviga att vara ute i dåligt väder. McClintic och Petty (2015) anser att vädret ställer speciella krav på förberedelse och planering av uteundervisningen, till exempel val av rätt ytterkläder, hygieniska faktorer och vilken utrustning man ska ha med.

Ur en slöjdpedagogisk synvinkel finns det några nordiska forskare som tangerar detta problemområde till viss del. Sandven (2001, 2019) har forskat om utomhuspedagogik, upplevelsepedagogik och slöjd. I en litteraturstudie (2019) har han undersökt begreppet naturslöjd och ekosofi samt hur omsorg och respekt för naturen kan tillvaratas genom praktiskt och estetiskt arbete med naturslöjd. Sandven (2001) gör också omfattande projekt med slöjdstuderande som att bygga en igloo, ett örnbo som konstverk eller en samisk kåta i trä. Tanken med projekten är att arbeta i grupp och dela slöjdprocessen och upplevelserna med varandra. Vidare har Carlsen (2015) i sin doktorsavhandling forskat om slöjdverksamhet för småbarn ur en pedagogisk synvinkel. I denna avhandling var avsikten att utveckla ny kunskap om hur lärande sker i olika kontexter för småbarn. I en annan norsk studie har Fredriksen (2011) utrett vad som händer under estetiska läroprocesser när barn i åldern 3–5 år utforskar naturmaterial. Ett av resultaten från denna studie är att barnens upplevelser av materialen är förkroppsligande samt att materialets motstånd initierar till problemlösning och kreativt tänkande. I Finland har Yliveronen och Seitamaa-Hakkarainen (2016) undersökt slöjdprocessen hos barn i förskolan och analyserat hur barn

uppfattar, verbaliserar och tolkar sin slöjdprocess. Resultaten visar bland annat att barnen arbetar logiskt och att de lär sig genom sinnesupplevelser. Lindfors et al. (2021) har gjort en litteraturstudie om vilka möjligheter och utmaningar det finns med att implementera utomhusundervisning för yngre barn. Svaren tyder på att utomhusundervisning stärker barnens mångsidiga utveckling och välmående samt förbättrar deras praktiska färdigheter. På magisternivå har Nordström (2017) studerat vad yngre barn anser om att slöjda utomhus och vilka utmaningar det kan finnas med slöjdundervisning utomhus. Resultaten visar på att slöjdprocesserna utomhus varierar men att barnen arbetar parallellt med formgivning och tillverkning hela tiden. Vidare framkom det att barnen tyckte att det är roligare att slöjda utomhus än inne i en slöjdsal. Resultaten visade att det finns många utmaningar med att undervisa utomhus men att de är överkomliga och med noggranna förberedelser, tydliga instruktioner och rätt material går det att undervisa slöjd utomhus.

Syfte och frågeställningar

Syftet i föreliggande studie är att skapa kunskap om slöjdverksamhet utomhus inom ramarna för småbarnspedagogik. Studien verkställs genom att undersöka hur studerande i småbarnspedagogik upplever slöjdverksamhet utomhus och i relation till deras framtida yrke. I studien formulerades följande frågeställningar:

- Hur upplever studerande i småbarnspedagogik slöjdverksamhet utomhus?
- Hur upplever studerande i småbarnspedagogik slöjdverksamhet utomhus i relation till deras framtida yrke?

Metod

Studiens metodologiska del förankrar sig i hermeneutik eftersom intresset ligger i att tolka människors upplevelser. Som slöjdlärare, lärarutbildare och slöjdforskare har studiens forskare en mångsidig förståelse för fenomenet som studeras. När man intresserar sig för människors upplevelser och försöker tolka innehållet i texter är hermeneutiken en passande forskningsansats (Alvesson & Sköldberg, 1994; Anttila, 2005). Utgående från den hermeneutiska ansatsen planerades och genomfördes den empiriska undersökningen hösten 2020 för en studerandegrupp i småbarnspedagogik vid en svensktalande lärarutbildning i Finland.

Som metod för datainsamlingen ansågs frågeformulär med både strukturerade och ostrukturerade frågor vara lämpligt (Stukat, 2011). De strukturerade frågorna valdes främst för att få bakgrundsinformation om kön, födelseår och tidigare erfarenheter av

utomhusslöjd. Till den första forskningsfrågan planerades ostrukturerade frågor som berörde hur deltagarna upplevde utomhusdagen och vilka fördelar och utmaningar de upplevde med slöjdverksamhet utomhus. Till den andra forskningsfrågan formades en ostrukturerad fråga som behandlade hur deltagarna upplevde utedagen i relation till sitt framtida yrke. Vidare tillfrågades deltagarna om hur de upplevde att utedagen har ändrat deras syn på slöjdundervisning utomhus samt vilka kunskaper de tar med sig från utedagen i relation till sitt kommande yrke.

Frågeformuläret delades ut till deltagarna vid en bestämd tidpunkt för att erhålla information om den nuvarande situationen. Enligt Trost (2012) kan detta metodval kallas för gruppenkät då flera är samlade och när gruppen nås lätt med ett frågeformulär. Det fanns fördelar med att välja gruppenkät som metod eftersom forskaren var närvarande under datainsamlingen och hade kännedom om forskningskontexten. Därtill kunde ifyllandet och insamlandet av frågeformuläret ske vid samma tillfälle med en hög svarsfrekvens (Denscombe, 2014). Däremot kan man se det som ett etiskt dilemma att forskaren hade en viss relation till undersökningsgruppen då forskaren verkade både som kurshållare och forskare. Forskaren var medveten om att respondenterna stod i en beroendeställning till forskaren. För att undvika detta problem strävade forskaren till att inte ha en för nära relation till respondenterna och att följa principerna för god etisk forskning (Flick, 2014; Trost, 2012). Eftersom forskaren var intresserad av att analysera studerandes upplevelser kan denna studie ses som en kvalitativ enkätstudie (Denscombe, 2014; Trost, 2012). Studien har också drag av en kvalitativ fallstudie (Denscombe, 2014; Hamilton & Corbett-Whittier, 2013) eftersom undersökningen genomfördes i en naturlig miljö med en tydlig utvald urvalsgrupp. Däremot avviker studien från en fallstudie inom vilken man oftast använder sig av flera olika instrument för att uppnå en djup förståelse av problemområdet och för att upptäcka olika detaljer.

Informanterna var andra årets studerande (n=36) som deltog i en grundkurs i slöjd på kandidatnivå omfattande 5sp. Studerande var i åldrarna 20–50 och de flesta var födda i början av 2000-talet. Genom att samla in data från samtliga studerande som deltog i kursen garanterades en geografisk spridning av informanter eftersom de kom från olika håll i svenskfinland. I början av kursen informerades de studerande om studien och om de var villiga att medverka i den. Vid tillfället för datainsamlingen deltog 32 informanter (4 män och 28 kvinnor), medan fyra studerande var frånvarande på grund av sjukdom eller andra förhinder.

Kursen innehöll tre temaområden varav ett behandlade slöjdverksamhet utomhus, medan de två andra behandlade mångmateriell slöjd och enkla grundtekniker i textil- och trämaterial. Tidsomfattningen för temaområdet utomhus var sex timmar ledd undervisning för varje grupp som hölls av två kurshållare. Målen för temat var bland annat att de studerande skulle bekanta sig med en skogs- och strandmiljö och tillverka enkla föremål med hjälp av naturmaterial utgående från en småbarnspedagogisk synvinkel. I skogen

diskuterades exempelvis allemansrätten, slöjdundervisning utomhus och principerna för hållbar utveckling. Därtill hade de studerande som uppgift att skapa en videkrans med tillhörande skogstroll av naturmaterial. På stranden hade de som uppgift att i mindre grupp skapa ett sandslott av strandmaterial och tillverka en gåva till slottets ägare samt fantisera ihop en berättelse om invånarna i slottet.

Datainsamlingen utfördes utomhus i en strandmiljö där studerande fick skriftligt besvara ett frågeformulär på A4-papper. Svarstiden pågick i ca 10 och 20 minuter. Holme och Solvang (1997) framhåller att miljön är viktig vid tillfället för datainsamlingen när det gäller förhållanden som tid, plats, hur man sitter och hur förberedd man är. Forskaren hade beaktat dessa aspekter i planeringen och såg det som en fördel att göra datainsamlingen utomhus i slutet av utedagen och noggrant förbereda informanternas besvarande av frågeformuläret. Exempelvis hade forskaren plockat fram material som behövdes vid tillfället för datainsamlingen och förberett platsen med tanke på väderförhållanden. Det kändes även befogat att göra datainsamlingen i slutet av dagen när deltagarna hade sina upplevelser i färskt minne och inte spara det till ett senare tillfälle. Vid tillfället för datainsamlingen fanns det inte några direkta yttre faktorer som påverkade negativt. Eventuellt fanns det några studerande som var lite trötta efter att ha varit flera timmar utomhus.

Det insamlade textmaterialet analyserades induktivt genom att använda beskrivande innehållsanalys (Boeije, 2010; Schreier, 2014) som metod, där strävan var att identifiera meningsbärande innehåll och formulera allmänna förklaringar till forskningsfrågorna. Eftersom fokus på de två forskningsfrågorna var olika analyserades varje fråga var för sig. I den första fasen bekantade sig forskaren med datamaterialet och sammanställde svaren digitalt i ett tabellsystem på datorn. I den andra fasen lästes hela materialet igenom flera gånger för att identifiera meningsbärande koder och potentiella kategorier. I denna fas färgmarkerades koderna för att lättare kunna se likheter och skillnader. I nästa fas skapade forskaren olika kategorier, identifierade olika aspekter av dem, sökte efter relationer mellan dem och uppmärksammade om det fanns något speciellt mönster i datamaterialet.

I resultatredovisningen presenteras kategorierna och deras identifierade aspekter. För att säkerställa studiens tillförlitlighet belyses kategoribeskrivningarna med ett eller flera citat av informanterna. Informanterna är identifierade med kön och nummer. Vidare följer studien den allmänna etiska standard som uppgjorts av forskningsetiska delegationen (Finnish Advisory Board on Research Integrity, 2020).

Resultatredovisning

Som ett resultat av den induktiva analysen presenteras först bakgrundsuppgifter om informanternas tidigare erfarenheter av att slöjda utomhus. Deltagarna fick kryssa i fasta svarsalternativ inom ett spann (inte alls, lite, måttligt, ganska mycket och väldigt mycket). Syftet med denna information var att granska om informanterna hade tidigare erfarenheter av

a utomhusslöjd och om detta kan ha påverkat deras upplevelser på något sätt. Av alla 32 informanter rapporterade en studerande (3,1 %) att hen hade mycket erfarenhet av slöjdverksamhet utomhus. Likaså hade en studerande (3,1 %) ganska mycket tidigare erfarenhet. Fyra studerande (12,5 %) sade att de hade måttlig erfarenhet, medan nitton informanter (59,3 %) ansåg att de hade lite erfarenhet av slöjdverksamhet utomhus. Ytterligare sju studerande (21,8 %) svarade att de inte alls hade några tidigare erfarenheter.

Studerandes upplevelser av slöjdverksamhet utomhus

Första forskningsfrågan undersöker hur studerande i småbarnspedagogik upplever slöjdverksamhet utomhus. Utgående från datamaterialet bildades tre olika kategorier med tolv olika aspekter (Tabell 1). Kategorierna är: **1) Upplevelser av utedagen** som beskriver studerandes känslor och tankar om den upplevda slöjddagen utomhus; **2) Fördelar med slöjdverksamhet utomhus** som visar vilka fördelar studerande ser och uppfattar med slöjdverksamhet utomhus; **3) Utmaningar med slöjdverksamhet utomhus** som utreder vilka utmaningar och problem som studerande upplever med slöjdverksamhet utomhus.

Tabell 1. Studerandes upplevelser av slöjdverksamhet utomhus

	n	%
<i>Upplevelser av utedagen</i>		
Positiva upplevelser	32	100
Lärorikt	9	28
Negativa upplevelser	9	28
<i>Fördelar med slöjdverksamhet utomhus</i>		
Olika upplevelser	26	81
Främjar välmående	19	59
Mångfald av naturmaterial	12	37
Motion och rörelse	9	28
Ämnesintegrering	2	6
<i>Utmaningar med slöjdverksamhet utomhus</i>		
Väderförhållanden	18	56
Planering och förberedelse	16	50
Säkerhetsrisker	12	37
Didaktiska problem	5	16
	169	

Upplevelser av utedagen

Alla 32 studerande hade **positiva upplevelser** av utedagen. I datamaterialet identifierades koder som roligt, intressant, skönt, uppfriskande och glad: *Jag tyckte att det var roligt och jag lärde mig väldigt mycket ...* (A1). Många studerande betonade att utedagen var **lärorik** genom att de fick använda nya material och tekniker utomhus ur ett slöjdperspektiv: *Flera olika slöjdtekniker togs upp som är bra att veta/upppepa ...* (A10). Det framkom också **negativa upplevelser** av utedagen. Exempelvis lyfte en studerande (A9) fram

tidsbristen: ... *skulle gärna ha fått finnas lite mera tid till uppgifterna*, medan en annan studerande (A16) betonade det oergonomiska i att slöjda utomhus: ... *lite obekvämt i vissa lägen att sitta på marken*.

Fördelar med slöjdverksamhet utomhus

De flesta studerande ansåg att det finns många fördelar med slöjdverksamhet utomhus. Det mest utmärkande var att 26 studerande hävdade att utomhusmiljön frambringar många olika typer av **upplevelser**: *man får vara i naturen och njuta av det ...* (A1) och *den friska luften, jag åtminstone blir piggare och får mer gjort ...* (A16). Flera informanter betonade att slöjdverksamhet utomhus **främjar välmåendet**. De ansåg att faktorer såsom frisk luft och motion påverkar välmåendet på ett positivt sätt. Exempelvis sammanfattade en studerande (A24) att: ... *man får frisk luft och motion samtidigt*. Många studerande tyckte att **mångfalden av naturmaterial** var en fördel med slöjdverksamhet utomhus och att man får lära känna samt använda sig av olika material: *Att det finns så mycket naturmaterial som man kan använda sig av ...* (A15). En del informanter upplevde att man får in mera **motion och rörelse** i undervisning utomhus än i undervisning inomhus när man rör på sig i naturen: *Man får frisk luft och motion på köpet* (A26) och ... *man får röra på sig istället för att bara sitta stilla ...* (A25). **Ämnesintegrering** var en annan aspekt som några få studerande upplevde som en fördel med slöjdundervisning utomhus. Studerande (A6) sade: *Man kan ta in olika ämnen i en aktivitet*.

Utmaningar med slöjdverksamhet utomhus

Många studerande tyckte att **väderförhållanden** är den största utmaningen med slöjdundervisning utomhus: *Vädret påverkar mycket ...* (A7) och *det kan bli utmanande om det t.ex. ösregnar ...* (A15). En stor del av respondenterna rapporterade också att det kan finnas utmaningar med **planering och förberedelse** av slöjdundervisning utomhus. En studerande (A6) sade: *Att man måste ta med sig alla saker*, medan en annan studerande (A28) tyckte att slöjdundervisning utomhus: *kräver mer planering och förberedelse*. En annan aspekt som många respondenter upplevde som problematisk är alla de **säkerhetsrisker** som kan finnas när slöjdundervisning för barn bedrivs utomhus: *Säkerheten, att inte tappa bort någon, eller allvarliga skador ...* (A31) och *att hålla koll på barnen ute i skogen ...* (A19). Ytterligare några studerande framförde att det kan finnas **didaktiska problem** med hur man ska anpassa undervisningen till en utemiljö: *Att kunna anpassa aktiviteterna till små barn ...* (A6).

Studerandes upplevelser av slöjdverksamhet utomhus i relation till deras framtida yrke

Den andra forskningsfrågan besvarar hur studerande i småbarnspedagogik upplever slöjdverksamhet utomhus i relation till deras kommande yrke. Analysen av datamaterialet

ledde fram till två olika kategorier med elva olika aspekter (Tabell 2). Kategorierna är: **1) Upplevelser och synsätt** som beskriver hur studerande upplever och ser på slöjdverksamhet utomhus i relation till deras framtida yrke; **2) Erfarenheter och lärdomar** som belyser studerandes upplevda erfarenheter och lärdomar av slöjddagen utomhus och vad de tar med sig till sin framtida profession.

Tabell 2. Studerandes upplevelser av slöjdverksamhet utomhus i relation till deras framtida yrke

	n	%
<i>Upplevelser och synsätt</i>		
Idéer och tips för framtiden	18	56
Förbättrad syn på slöjdundervisning utomhus	17	53
Givande och lärorikt	14	43
Utvidgad syn	10	31
Ingen förändring	7	22
Vill arbeta med slöjdundervisning utomhus	6	19
<i>Erfarenheter och lärdomar</i>		
Material- och teknikanvändning	17	53
Betydelsen av planering och förberedelse	6	19
Didaktiska insikter	5	16
Fantasi och kreativitet	4	12
Sinnena skärps	2	6
	106	

Upplevelser och synsätt

En aspekt som framträdde inom denna kategori var att dryga hälften av de studerande ansåg att de hade fått **idéer och tips** inför den framtida professionen: *Tips på vad man själv kan göra ute med barnen, samt vad man måste tänka på ...* (A13). Nästan lika många informanter rapporterade att de hade erhållit en **förbättrad syn på slöjdundervisning utomhus**: En studerande (A1) sade: *Jag lärde mycket om slöjdundervisning utomhus, helt annorlunda* och en studerande (A25) tyckte: *Att man inte ska vara rädd att försöka ha slöjdundervisning utomhus*. En stor del av de studerande ansåg att slöjddagen utomhus hade varit **givande och lärorikt** för deras kommande yrke: *Superbra att man fick inspiration till vad man skulle kunna göra i framtiden med sin barngrupp ...* (A21). Nästan en tredjedel av informanterna upplevde dessutom att slöjdundervisningen utomhus hade **utvidgat deras synsätt**: *Jag har aldrig tidigare tänkt att man kan ha slöjd utomhus, så på så vis har det öppnat en dörr för mig...* (A22). En dryg femtedel av de studerande upplevde att **ingen förändring** hade skett ifråga om deras tänkande om slöjdverksamhet utomhus i förhållande till deras kommande yrke: *Jag tycker inte att min syn har ändrats speciellt mycket ...* (A15). Nästan lika många upplevde tydligt att de **vill arbeta med slöjdundervisning utomhus** i framtiden: *Det känns som det kommer att vara användbart i mitt yrke. Jag vill jobba ute med mina barngrupper i framtiden ...* (A5).

Erfarenheter och lärdomar

Ungefär hälften av de studerande fick erfarenheter och lärdomar ifråga om **material- och teknikanvändning**: *Hur mycket man kan göra med enbart material från skogen och lite ståltråd ...* (A15) och *... hur man täljer, att använda vide ...* (A24). En del informanter uppmärksammade **betydelsen av planering och förberedelse** i relation till den kommande professionen: *Man måste planera noga på förhand var man ska hålla undervisningen, vad man ska ha med sig och hur man tar sig di t...* (A14). Denna aspekt skiljer sig i jämförelse med de utmaningar det fanns med planering och förberedelse som redovisades i första forskningsfrågan eftersom fokus i detta fall är studerandes upplevda tankar om det blivande yrket. Några studerande lyfte fram att de hade fått **didaktiska insikter** om hur man kan genomföra slöjdundervisning utomhus: *Att inte ge för exakta uppgifter. Att ge uppgifter som kan tolkas på många olika sätt ...* (A5) och *vilka metoder man kan använda sig av ...* (A8). I datamaterialet observerades också aspekter av **fantasi och kreativitet** som ett fåtal respondenter hade rapporterat att de tar med sig till sitt framtida yrke: *Fantasi till att både bygga och tillverka saker i naturmaterial ...* (A32). Därtill hade några få studerande erfart att **sinnena skärps** vid slöjdundervisning utomhus: *Hur våra sinnen får jobba på ett annat sätt i utemiljön ...* (A7).

Tolkning och diskussion

Syftet med denna studie var att undersöka hur studerande i småbarnspedagogik upplever slöjdverksamhet utomhus och i relation till deras framtida yrke. Datainsamlingen för denna studie har sina begränsningar eftersom studien är ganska liten generellt sett. Eftersom deltagarna i denna studie endast representerar en lärarutbildning kan man inte säga att denna studie är generaliserbar för alla studerande i småbarnspedagogik. Därtill finns ett annat generaliseringsproblem eftersom det inte finns direkt någon motsvarande forskning som kan jämföras med resultaten från denna undersökning. Trots detta kan deltagarna ses som representativa för den utvalda gruppen eftersom alla studerande var villiga att delta i studien. Validiteten förstärktes också genom att deltagarna var väl informerade om undersökningen. För att uppnå en bredare och djupare insyn inom detta forskningsområde borde fler forskningsfrågor inkluderas i instrumentet. Forskaren kunde också använda sig av flera olika forskningsmetoder för att fånga den komplexa verkligheten. Trots begränsningarna bidrog insamlade data och analyser till intressanta insikter inom det valda forskningsområdet i enlighet med principerna för kvalitativa enkätstudier i allmänhet (Denscombe, 2014; Trost, 2012).

Enligt bakgrundsuppgifterna hade nästan alla studerande få eller inga tidigare erfarenheter av slöjdverksamhet utomhus. Detta kan innebära att resultaten bör tolkas mer utgående från de studerandes upplevelser och reflektioner kring undervisningen under

utedagen än utgående från slöjddämnet i sig självt. Att studerande hade begränsad erfarenhet av slöjdverksamhet utomhus kan å ena sidan ses som en fördel eftersom det insamlade materialet då belyser deltagarnas förstagångsupplevelser. Å andra sidan kan bristen på erfarenhet uppfattas som en nackdel i och med att studerande därmed var ovana vid en inlärningsmiljö utomhus inom slöjdens område. Oavsett bör resultaten tolkas utgående från det faktum att det handlar om en unik undervisningssituation med en särskild grupp studerande och en specifik lärares kompetens i slöjdundervisning utomhus.

Utgående från resultaten för den första forskningsfrågan hade alla studerande positiva upplevelser av slöjdverksamhet utomhus vilket samstämmer med tidigare forskning om uteundervisning i naturen (jfr Boldemann, 2013; Clements, 2004; Cooper, 2015; Ernst & Tornabene, 2012). Många studerande upplevde att utedagen var lärorik utifrån en slöjdpedagogisk synvinkel (jfr Fredriksen, 2011; Sandven, 2001; 2019). Detta visar att det är viktigt att slöjdundervisning utomhus ingår i studierna för blivande småbarnspedagoger. En del studerande hade också negativa upplevelser av utedagen som kan tolkas som att de var relativt ovana eller ointresserade av slöjdverksamhet utomhus. En annan orsak till att vissa hade negativa upplevelser från utedagen kan bero på att den försiggick under relativt kort tid. Om slöjdverksamheten utomhus hade pågått under flera dagar kunde de negativa upplevelserna ha varit mindre.

Alla studerande upplevde att det finns olika fördelar med slöjdverksamhet utomhus vilket de också relaterade till sitt kommande yrke med undervisning för barn. De ansåg att undervisning utomhus blir mer upplevelsebaserad och främjar välmående samt att det finns en mångfald av naturmaterial att tillgå. Vidare visade resultaten att slöjdverksamhet utomhus bidrar till motion och rörelse samt ämnesintegrering. Dessa positiva sidor med slöjdundervisning utomhus är i linje med den nationella läroplanen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen, 2014) samt med tidigare forskning (jfr Boldemann, 2013; Clements, 2004; Cooper, 2015; Ernst & Tornabene, 2012; Jordet, 2007). Resultaten och tidigare forskning pekar på att det finns många positiva sidor med slöjdverksamhet utomhus som kanske mer borde lyftas fram på olika sätt för studerande i småbarnspedagogik och i pedagogiska sammanhang.

Gällande utmaningar med slöjdverksamhet utomhus lyfte många studerande fram aspekter som berör väderförhållanden, planering och förberedelse samt säkerhetsrisker. Dessa aspekter korrelerar med tidigare studier av McClintic och Petty (2015), Hansen och Sandberg (2020) samt Soga och Gaston (2016). Några studerande betonade också att det finns didaktiska problem med att ordna slöjdundervisning utomhus. Detta kan tolkas som att det oftast krävs mer planering för hur undervisning ska anordnas utomhus och hur olika aktiviteter ska anpassas för yngre barn (jfr McClintic & Petty, 2015). Fastän det kan finnas många olika typer av utmaningar med att bedriva slöjdundervisning utomhus visar flera studier (jfr McClintic & Petty, 2015; Nordström, 2017) att fördelarna med slöjdundervisning utomhus överväger nackdelarna.

Resultaten för den andra forskningsfrågan var överlag positiva. Många studerande upplevde att de hade fått idéer och tips för framtiden samt en förbättrad syn på slöjdundervisning utomhus. Exempelvis sade en studerande att man inte behöver vara rädd för att försöka ha slöjdundervisning utomhus, vilket är ett intressant resultat. Ur den aspekten bör det beaktas att det kan finnas personer som är osäkra och rädda för att genomföra slöjdundervisning utomhus. Speciellt för lärarutbildare i småbarnspedagogik är det viktigt att vara medveten om detta problem. Flera studerande upplevde också att slöjddagen utomhus hade varit givande och lärorik samt utvidgat deras syn på slöjdundervisning utomhus i relation till deras kommande yrke. Dessa aspekter överensstämmer med tidigare slöjdforskning av Nordström (2017) och Sandven (2001, 2019). Resultaten konvergerar också med teorier av Jordet (2017) och Szczepanski (2013) som betonar upplevelsebaserad undervisning utomhus och variation i lärande. Anmärkningsvärt var att en femtedel av de studerande ansåg att det inte hade skett någon förändring ifråga om deras tänkande om slöjdverksamhet utomhus i förhållande till den kommande professionen. Detta kan möjligen ses som att dessa studerande upplevde att det finns mer negativa sidor med slöjdundervisning utomhus än positiva sidor samt oviljan att undervisa utomhus (jfr Hansen & Sandberg, 2020). Å andra sidan genomfördes slöjddagen utomhus under relativt kort tid. Detta kan också vara en förklaring till att det inte hade skett någon förändring i deras tänkande. Däremot upplevde ungefär lika många respondenter att de vill arbeta med slöjdundervisning utomhus i framtiden. Resultaten tyder på att de redan tidigare hade en positiv attityd till slöjdundervisning utomhus eller att de hade fått en positiv syn till slöjdundervisning utomhus under utedagen.

Resultaten visade att många studerande tar med sig erfarenheter och lärdomar till sitt kommande yrke som berör material- och teknikanvändning utomhus. Att blivande småbarnspedagoger har insikter i material- och teknikanvändning kan anses som viktigt för att de inte ska känna sig osäkra och rädda för att använda olika material och tekniker. I läroplanen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen, 2014) betonas det att barnen ska uppmuntras att använda sin uppfinningsrikedom, uttrycksförmåga, fantasi och kreativitet i olika miljöer utomhus. I det avseendet är det av betydelse att småbarnspedagoger har goda insikter i material- och teknikanvändning för att kunna stödja barnens utveckling. Jordet (2007) lyfter fram att miljön utomhus är en viktig läroarena och kunskapskälla för barn. Detta medför att det är en styrka om blivande småbarnspedagoger har kunskap om användning av material och tekniker som de senare har nytta av i utomhusundervisning med barn. En del studerande belyste betydelsen av planering och förberedelse av verksamhet utomhus samt att de hade fått didaktiska insikter i hur slöjdundervisning kan genomföras utomhus för yngre barn. Resultatet överensstämmer med tidigare forskning av Bernhardsson och Ejdervik (2012) som betonar att det är viktigt att det finns en tanke och planering med utomhusundervisning samt McClintic och Petty (2015) som anser att vädret ställer speciella krav på planering och förberedelse av utomhusundervisning.

Anmärkningsvärt var att det var ganska få studerande som framhöll dessa två aspekter som viktiga för deras kommande profession. Detta resultat kan tyda på att deltagarna var relativt ovana vid slöjdundervisning utomhus och att de hade svårt att föreställa sig denna typ av yrkesutövande i framtiden. Några få studerande framhöll att de tar med sig erfarenheter och lärdomar som berör vikten av fantasi och kreativitet i arbetet med yngre barn. Denna aspekt framkommer tydligt i läroplanen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen, 2014) och i tidigare forskning (jfr Clements, 2004; Fredriksen, 2011; Jordet, 2007; Lindfors et al., 2021). I det sammanhanget var det ytterst förvånande att ingen av respondenterna lyfte fram lekens betydelse i relation till fantasi och kreativitet eftersom mycket av barnens lärande sker genom lek (Sandseter & Lysklett, 2018). Möjligen kan detta tolkas som att studerande hade svårt att koppla denna aspekt till leken och i förhållande till sitt kommande yrke. Enstaka studerande lyfte fram att sinnena skärps vid utomhusundervisning vilket samstämmer med tidigare forskning (jfr Szczepanski, 2007, 2013; Jordet, 2007). Detta resultat korrelerar även med Fredriksens studie (2011) som påvisar att barns arbete med naturmaterial förkroppsligas genom sinnesorganen. Märkligt att det var bara några få studerande som uppmärksammande sinnenas betydelse vid utomhusundervisning, vilket också ger en fingervisning om att denna sida borde förstärkas i deras utbildning.

Konklusioner

Utgående från syftet att undersöka hur studerande i småbarnspedagogik upplever pedagogisk slöjdverksamhet utomhus och i relation till deras kommande profession borde några konsekvenser tas i beaktande. För det första visar resultaten att studerande överlag upplever slöjdundervisning utomhus som någonting positivt och lärorikt. En del studerande upplevde att det finns olika utmaningar med slöjdverksamhet utomhus även om utmaningarna ansågs som övervinnliga.

För det andra visar resultaten att deltagarna i studien var relativt ovana vid slöjdverksamhet utomhus, trots att det fanns några studerande som hade tidigare erfarenheter av sådan slöjdundervisning. Eftersom slöjdundervisning utomhus kändes främmande för många studerande kan det antas att detta är en delorsak till att många hade svårt att relatera den till sitt framtida yrke. Detta resultat pekar på behovet av att studerande bör ha mer slöjdundervisning utomhus i sin utbildning. Dels för att studerande ska få mer erfarenheter och känna sig mer trygga med slöjdverksamhet utomhus i sina egna studier, samt dels i mötet med barn i deras senare yrkesutövning. Det kanske mest betydelsefulla var att många fick en förbättrad och utvidgad syn på slöjdundervisning utomhus samt upplevelser och lärdomar som de kan ta med sig till sitt framtida yrke med små barn. Det som eventuellt borde betonas mer i utbildningen av blivande småbarnspedagoger är lekens betydelse i relation till fantasi och kreativitet i slöjdundervisning utomhus.

Med beaktande av resultaten från denna studie och tidigare forskning (t.ex. Berg, 2015) förmodas det att pedagogisk slöjdverksamhet utomhus kan innebära att barn uppmunt-
ras till mer vistelse i naturen. Eftersom barns vistelse i naturen har minskat i modern tid
(jfr Clements, 2004; Hansen & Sandberg, 2020; Kellert, 2005) kan pedagogisk slöjdverk-
samhet utomhus vara ett alternativ för att erhålla alla de positiva sidor som har framkom-
mit i tidigare forskning om utomhusundervisning för yngre barn (t.ex. Cooper, 2015; Ernst
& Tornabene, 2012; Samuelsson & Kaga, 2008). Därtill finns det många olika möjligheter
att sammankoppla principerna för hållbar utveckling till slöjdundervisning utomhus
(Koch & Ahlskog-Björkman, 2019) och uppnå målen som FN har formulerat för hållbar
utveckling (Agenda 2030, 2015). Med tanke på tidigare forskning och resultat från denna
studie kan det konstateras att pedagogisk slöjdverksamhet utomhus har många fördelar
och möjligheter som borde beaktas i daghemsverksamhet samt i utbildningen av blivande
småbarnspedagoger.

Forfatteromtale

Stefan Myrskog, PeL, lektor i teknisk slöjd vid Åbo Akademi i Vasa, Finland. Han har
arbetat som lärarutbildare sedan 1994 och har även erfarenhet av slöjdundervisning inom
den grundläggande utbildningen. Myrskogs forskningsintress ligger inom produktdesign,
hållbar utveckling och utomhuspedagogik som en del av slöjdundervisningen.

Referenser

- Agenda 2030. (2015). <https://www.un.org/sustainabledevelopment/>
- Ahlskog-Björkman, E. (2007). *Textilt skapande som estetisk-etisk transformation*
[Doktorsavhandling], Åbo Akademi.
- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (1994). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och
kvalitativ metod*. Studentlitteratur.
- Anttila, P. (2005). *Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta* [Uttryck, verk, görande och
forskande verksamhet]. Akatiimi.
- Bennett, J. (2010). Pedagogy in Early Childhood Services with Special reference to Nordic
Approaches. *Psychological Science and Education*, 3, 16–21.
- Berg, S. (2015). *Betydelsen av naturkontakt i tidig ålder för framtida naturanknytning*
[Examensarbete, Sveriges lantbruksuniversitet].
- Bernhardsson, P. & Ejdervik, S. (2012). *Utomhuspedagogik. Didaktiska ställningstaganden
i pedagogisk verksamhet utomhus* [Examensarbete], Uppsala universitet.
- Boeije, H. (2010). *Analysis in qualitative research*. Sage.

- Boldemann, C. (2013). Förskolebarnens utemiljöer och deras hälsa. *Socialmedicinsk tidskrift*, 90(4), 498–501.
- Bursjö, I. (2014). Utbildning för hållbar utveckling – förmågor bortom läroplanen. *Forskning om undervisning och lärande*, 12, 61–77.
- Carlsen, K. (2015). *Formning i barnehagen i lys av Reggio Emilias atelierkultur* [Doktorsavhandling], Åbo Akademi.
- Clements, R. (2004). An Investigation of the Status of Outdoor Play. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 5(1), 68–80.
- Cooper, A. (2015). Nature and the Outdoor Learning Environment: The Forgotten Resource in Early Childhood Education. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 3(1), 85–97.
- De Rijke, V. & Bailey, F. (2014). Mud mess and magic: building student teachers' confidence for art & the outdoors in early years. *International Art in Early Childhood*, (1), 1–16.
- Denscombe, M. (2014). *The Good Research Guide: For Small-scale Research Projects*. (5th edition). McGraw-Hill Education.
- Ernst, J. & Tornabene, L. (2012). Preservice early childhood educators' perceptions of outdoor settings as learning environments. *Environmental Education Research*, 18(5), 643–664. <https://doi.org/10.1080/13504622.2011.640749>
- Finnish Advisory Board on Research Integrity. (2020). <http://www.tenk.fi/>
- Flick, U. (2014). *An introduction to qualitative research* (5th edition). Sage.
- Fredriksen, B. C. (2011). *Negotiating Grasp: Embodied Experience with Three Dimensional Materials and the Negotiation of Meaning in Early Childhood Education* (Publikation Nr. 50). [Doktorsavhandling], Oslo Arkitektur- och designhögskola.
- Hamilton, L. & Corbett-Whittier, C. (2013). *Using case study in education research*. Sage.
- Hansen, A. S. & Sandberg, M. (2020). Reshaping the outdoors through education: exploring the potentials and challenges of ecological restoration education. *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 23, 57–71. <https://doi.org/10.1007/s42322-019-00045-3>
- Hartman, S. (Red.). (2014). *Slöjd, bildning och kultur. Om pedagogisk slöjd i historia och nutid*. Carlsson.
- Hartvik, J. (2013). *Det planlagda och det som visar sig: Klasslärarstuderandes syn på undervisning i teknisk slöjd* [Doktorsavhandling], Åbo Akademi.
- Hedefalk, M. (2014). *Förskola för hållbar utveckling: Förutsättningar för barns utveckling av handlingskompetens för hållbar utveckling* [Doktorsavhandling], Uppsala universitet.
- Hofverberg, H. (2019). *Crafting Sustainable Development. Studies of Teaching and Learning Craft in Environmental rafting Sustainability Education* [Doktorsavhandling], Uppsala universitet.

- Holme, I. & Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur.
- Johansson, M. & Lindfors, E. (2008). Finland – Slöjd. I: M. Johansson & M. Gulliksen (Red.), *Nuläge och framåtblickar – om undervisning och forskning inom det nordiska slöjdfältet (Techne serien. Forskning i slöjdpedagogik och slöjdvetenskap B:15/2008, s. 17–30)*. NordFo, Åbo Akademi, Pedagogiska fakulteten.
- Jordet, A. N. (2007). ”Nærmiljøet som klasserom” *En undersøkelse om uteskolens didaktikk i et danningsteoretisk og erfaringspedagogisk perspektiv*. [Doktorsavhandling], Oslo universitet.
- Kellert, S. R. (2005). *Building for Life: Designing and Understanding the Human-Nature Connection*. Island Press.
- Koch, M. D. & Ahlskog-Björkman, E. (2019). Hållbar utveckling och lärande i slöjd. *Nordic Studies in Education*, 39(3), 185–197. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-5949-2019-03-02>
- Lindfors, E., Rönkkö, M.-L., Kiviranta, L., Yliveronen, V., Tanhuanpää, S. & Grönman, S. (2021). Outdoor Learning in Early Childhood Education – A Narrative Review. *Techne Series*. 28(2), 156–165.
- Lindfors, L. (1991). *Slöjdverksamhetens grunddimensioner vid arbetsinläring i ett slöjdpedagogiskt perspektiv* (Rapporter från Pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi 33/1991). Åbo Akademi.
- Lindfors, L. (1996). Slöjdkompetens och kunskapstradition. *Slöjdforum*, 96(4), 29–31.
- McClintic, S. & Petty, K. (2015). Exploring Early Childhood Teachers’ Beliefs and Practices About Preschool Outdoor Play: A Qualitative Study. *Journal of Early Childhood Teacher Education*. 36(1), 24–43. <https://doi.org/10.1080/10901027.2014.997844>
- Metsärinne, M. & Kallio, M. (2011). Johdatus tutkivaan tuottamiseen – Introduction to Research-Based Production. *Techne Series B*, 16.
- Myrskog, S. & Högväg, J. (2020). Manuellt eller digitalt. Slöjdstuderandes tankegångar om formgivning i slöjd. *Techne Series A*, 27(1), 70–87.
- Nordiska ministerrådet. (2009). *Hållbar utveckling – en ny kurs för Norden. Reviderad utgåva med mål och prioriteringar 2009–2012*. <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:701331/FULLTEXT01.pdf>
- Nordström, S. (2017). *Slöjdverksamhet utomhus: En kvalitativ undersökning om det fungerar att slöjda utomhus, vilka utmaningar det finns och vad elever tycker om att slöjda utomhus* [Magisteruppsats], Åbo Akademi.
- Nygren-Landgårds, C. (2003). *Skolslöjd nu och då – men vad sen?* Åbo Akademi, Pedagogiska fakulteten.
- Palmberg, I. (2003). *Miljöpedagogik: Teori och praktik i miljöundervisning*. Åbo Akademi, Pedagogiska fakulteten.

- Peltonen, J. 2007. Katosiko tekninen työ Turun yliopistosta? [Did Technical Work Vanish from the University of Turku?] I: M. Metsärinne & J. Peltonen (Red.). Katosiko tekninen työ Turun yliopistosta? – Käsityön oppimisen innovointi. [Did Technical Work Vanish from the University of Turku? – Innovating Learning of Sloyd]. *Techné Series. Research in Sloyd Education and Craft Science A*: 11.
- Porko-Hudd, M., Sjöberg, B. & Sunngren, M. (2015). *Slöjdföräd. Didaktiska diskussioner om och idéer för slöjdundervisningens upplägg* (Dokumentation från Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier, 2015:6). Åbo Akademi.
- Potter, T. & Dymont, J. (2016). Is outdoor education a discipline? Insights, gaps and future directions. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 16(2), 146–159
<https://doi.org/10.1080/14729679.2015.1121767>
- Samuelsson, I. & Kaga, Y. (2008). *The contribution of early childhood education to a sustainable society*. Paris: UNESCO.
- Sandseter, E. B. H. & Lysklett, O. B. (2018). Outdoor Education in the Nordic Region. I: M. Fleer & B. van Oers (Red.). *International Handbook of Early Childhood Education* (pp. 889–906). Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-024-0927-7_46
- Sandven, J., (2001). Kroppslig erfaringsdanning i arbeid med rom. I J. Sandven (Red.) *Sløyden – idealet om et bra liv? (Techné serien. Forskning i sløjdpedagogik och sløjdvetenskap*. B:11/2002, s. 151–162). NordFo.
- Sandven, J. (2019). Å kjenne seg i slekt med jorden. Natursløyd og økosofi i fremtidens tverrfaglige skole. *Techné Series A*, 26(1), 65–92.
- Schreier, M. (2014). Qualitative content analysis. I: U. Flick (Red.), *The SAGE handbook of qualitative data analysis* (pp. 19–38). Sage.
- Sjöstrand Öhrfelt, M. (2015). *Barn i natur och natur i barn. En diskursanalys av texter om utomhuspedagogik och uteförskola* (Publikation Nr. 38). [Licentiatuppsats], Malmö högskola.
- Soga, M. & Gaston, K. J. (2016). Extinction of experience: The loss of human-nature interactions. *Frontiers in Ecology and the Environment* (14), 94–101. <https://doi.org/10.1002/fee.1225>
- Stukat, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Studentlitteratur.
- Szczepanski, A. (2007). Uterummet – ett mäktigt klassrum med många lärmiljöer. I: L-O. Dahlgren, S. (Red.), *Utomhuspedagogik som kunskapskälla – Närmiljö blir lärmiljö*. Studentlitteratur.
- Szczepanski, A. (2013). Platsens betydelse för lärande och undervisning: ett utomhuspedagogiskt perspektiv. *Nordic Studies in Science Education*, 9(1), 3–17.
<https://doi.org/10.5617/nordina.623>
- Trost, J. (2012). *Enkätboken*. Studentlitteratur.
- Utbildningsstyrelsen (2014). *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

- Vallberg Roth, A.-C. (2013). *Nordisk komparativ analys av riktlinjer för kvalitet och innehåll i förskola*. Nordiska ministerrådet.
- Virta, K., Metsärinne, M. & Kallio, M. (2013). Supporting Craft Sense in Early Education *Techne Series A*, 20(3), 50–61.
- Yliveronen, V. & Seitamaa-Hakkarainen, P. (2016). Learning craft skills. Exploring preschoolers' craft-making process. *Techne Series A*, 23(2), 1–15.